

Betreft: Handout / Leestekst, petitie aanbieding, 02-09-2014: (spreek 5 minuten, lees 9 minuten)

Voorzitter, beste aanwezigen en geïnteresseerden in de democratie,

Wij leerden zelf en leren onze kinderen op school dat Nederland een vrij land en een democratie is: een land dat de macht aan het volk geeft en dat het volk samen bepaald wat er en hoe dat moet gebeuren. Dat wij eens in de zoveel tijd verkiezingen hebben en dat wij dan die macht geven aan volksvertegenwoordigers die deze taak namens ons uitvoert.

Grondwet, Artikel 4: *Iedere Nederlander heeft gelijkelijk recht de leden van algemeen vertegenwoordigende organen te verkiezen alsmede tot lid van deze organen te worden verkozen, behoudens bij de wet gestelde beperkingen en uitzonderingen.*^[4]

Als kind leer je dat een democratie eerlijk is. Iedereen heeft een even sterke stem en wanneer jij je geroepen voelt dan kan je verkiesbaar zijn als ieder ander. In de klas worden er dan ook verkiezingen gehouden en ontdek je dat populariteit heel belangrijk is.

Grondwet, Artikel 3: *Alle Nederlanders zijn op gelijke voet in openbare dienst benoembaar.*^[3]

De leraar legt uit dat je niet op de persoon moet stemmen maar op het verhaal. Dat de gelijkheid betekent dat iedereen een gelijke en eerlijke mogelijkheid heeft om mee te doen. Nu volgt er een debat tussen iedereen die dat wil en verkiesbaar stelt, bijvoorbeeld over de regels waar iedereen hun fietsen mag neerzetten. Hierna worden er weer verkiezingen gehouden en de leerling die het beste argument had die wint. Ten minste, het verhaal dat de meeste kinderen aansprak.

Grondwet, Artikel 1: *Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.*^[1]

In sommige klassen was dat niet het geval en gingen de meeste stemmen toch naar het populairste kind. Had die andere rood haar, of een bril, of geen vriendjes? Een goede docent die wijst erop dat je niet mag pesten, niemand mag buitensluiten en dat iedereen gelijk is in de ogen van de wet. Dus ook gelijk zou moeten worden behandeld. Hij/Zij zal vragen of ze het eerlijk vinden wanneer dit hun ook zou overkomen. De docent zal (als voorbeeld) ook gemeen zijn en bij het tellen van de stemmen kinderen overslaan of dubbel tellen. Natuurlijk, “dat is niet eerlijk!”, zullen de kinderen roepen.

Na deze verkiezingen zal de docent aan de verkozen leerlingen een nieuwe stelling voorleggen. Deze zal bijvoorbeeld zeggen “ik ben de minister en wil dat kinderen niet tijdens de les naar het toilet gaan” en daarna het proces tussen de verkozen drie kinderen begeleiden totdat er een nieuwe regel is gemaakt waar alle kinderen zich aan moeten houden. In dit spel wordt het bedrijven van politiek voor gedaan.

Voor de meeste mensen is dit het beeld dat ze hebben van democratie, het politieke spel en hoe verkiezingen wel of niet eerlijk verlopen. Dit is ook het kader waarin ze kijken naar verre landen waar het er politiek gezien niet zo netjes aan toe gaat; dictaturen, onderdrukte minderheden, oorlog, oneerlijkheid. Wij denken allemaal: “Nee, in Nederland is dat niet: wij hebben het goed geregeld en volgen netjes de regels.” Wanneer je dan hoort dat Nederland in de top-3^[a] wereldwijd staat qua verkiezingsintegriteit, dan geloof je dat.

Het klopt. In Nederland is veel goed geregeld, daarom heeft ze ook een PEI-score van 82.7^[a] (op schaal van 100 punten: [Perspective on Electoral Integrity](#)). Maar het is een misverstand dat verkiezingen in Nederland ook echt eerlijk zijn, zo eerlijk als je zou verwachten en (nagenoeg) iedereen is zich daar niet van bewust. De regels en hoe het in de praktijk verloopt is over het algemeen met de beste bedoelingen vormgegeven. Het is ook moeilijk of zelfs onmogelijk om een vinger te wijzen naar personen die daar voor verantwoordelijk zijn. Ze voeren ook maar de opgestelde regels en gemaakte beleid uit. Het is een systeem dat moet veranderen. Wellicht zelfs een mentaliteitsverandering. Er blijft namelijk 17,3%^[a] ruimte voor verbetering. De meeste oneerlijkheid komt voort vanuit de bijwerkingen van goed bedoelde “veranderingen”, onwetendheid en de gevolgen niet (willen) overzien.

Wij zijn hier vandaag om te wijzen naar een aantal dingen die structureel mislopen en wat er zou moeten gaan veranderen. Deze bezwaren rijmen niet met de ‘gelijke voet’^[3], het ‘gelijkelijk recht te kiezen en worden verkozen’^[4] en ‘discriminatie wegens politieke gezindheid’^[1]. Wij zullen naar voren brengen dat enkele van de ‘behoudens bij de wet gestelde beperkingen en uitzonderingen’^[4] en haar uitwerkingen in de praktijk, het democratische proces in Nederland belemmeren. Dat de financiële elementen hierin opgeteld een vermoeden van corruptie aanwakkert. Dat het systeem zichzelf in stand houdt door manipulatie van het volk en het ontnemen van vrijheden: om te stemmen op volksvertegenwoordigers die het volk ook daadwerkelijk vertegenwoordigen en voor ze opkomt; om zelf volksvertegenwoordiger te worden.

Deze vrijheid wordt democratie genoemd.

Zoals een oud-Hollandse knikkerkast pinnen heeft, die de knikker beïnvloeden een bepaalde baan te gaan, zo zijn er binnen het systeem poortwachters die de uitkomsten al beperken voordat het volk kan stemmen. Op zichzelf staan er valide argumenten voor iedere poortwachter; begrijpelijke redenen waarom bepaalde keuzes worden gemaakt. Alleen in Nederland resulteert dit allemaal tot een proces en uitslag waarin de verkiesbaarheid niet meer op gelijke voet is.

De politieke partijen die – in haar vertegenwoordiging – de democratie moeten waarborgen, houden juist een systeem in stand dat de gelijke voet onmogelijk maakt. Deels ook uit eigen belang. Wij vragen om bewustwording dat er een aantal poortwachters moeten veranderen om een systeem te krijgen die werkt zoals ze bedoeld is [in de Grondwet].

Om deze poortwachters te verduidelijken wil ik jullie een aantal dilemma's meegeven:

- Is het eerlijk dat nieuwe partijen een borgsom [Kieswet H12/H13/H14] die aan de staat vervalt bij een slechte verkiezingsuitslag (minder dan 75% van kiesdeler)^[b] moeten betalen, terwijl zittende partijen door de staat gefinancierd worden om campagne [Wfpp 7.2i] te voeren? ^{[e][f]}
- Is het eerlijk dat politieke partijen ruim gesubsidieerd worden (Wfpp: bijna €20 miljoen per jaar), terwijl ze als beleidsmakers dit beperken tot zichzelf. Alleen de landelijke partijen vertegenwoordigd in de Staten Generaal en georganiseerd in een vereniging van minimaal 1000 leden profiteren hiervan. Dat er vervolgens in meerderheid gestemd wordt tegen een reparatie die Provinciale en gemeentelijke partijen tegemoet komt (Kst. 30300 B13 en C5). Maar ook dat ze zelf bepaald hoe en wat ze "verantwoord" en hoe ze deze gelden inzet. ^{[e][f]}
- Is het eerlijk dat het woord 'democratie' geregeld misbruikt wordt, dat wanneer ergens een stemming over is geweest dat in veel gevallen het minderheidsstandpunt daarna totaal niet meer verdedigd wordt, of mag worden. Is het eerlijk om je bij een nipte meerderheid te moeten neerleggen? Mag je dit dan wel democratie noemen?
- Is het eerlijk dat het volk – structureel! – niet geïnformeerd wordt over alle relevante politieke standpunten in verkiezingstijd, maar dat de media haar journalistieke onafhankelijkheid en taak inruilt en kiest voor "spektakel" tussen de kopstukken van de landelijke partijen, ook bij niet-landelijke verkiezingen? Terwijl hier een aanzienlijke hoeveelheid overheidsgeld in wordt gestoken, zowel tv/radio als verkiezingskranten e.d.. Iemand moet de media aan (kunnen) spreken om hun eigen code voor de journalistiek na te streven! ^[g] Die iemand is het publiek debat.
- Is het eerlijk om van democratie, volksvertegenwoordiging en een meerderheid te kunnen spreken wanneer delen/meningen van de samenleving al buitengesloten, uitgefilterd of beperkt zijn? Wanneer er geen evenredige afspiegeling is hoe kunnen dan hun belangen worden verdedigd?

Dit zijn vragen die mij bezighouden – welken u ook bezig zou moeten houden! Sinds mijn [Bezwaar bij de Kiesraad](#)^[c] heeft dit geleid tot de oprichting van de pressiegroep/NGO '[Eerlijke Verkiezingen](#)'^[d].

Wat ik u namens *Eerlijke Verkiezingen* wil vragen is om kritisch te kijken naar de eerlijkheid van de verkiezingen van parlement, provinciale staten en gemeenteraden. Welke drempels zijn er en welke schokbrekers? Wie heeft het gemak en wie de last? Op dit moment is *Eerlijke Verkiezingen* bezig met het doen van onderzoek. Graag ga ik met u als Kamerfracties of als Kamercommissie het gesprek aan om te bezien hoe het nog beter kan. Want: het kan anders en eerlijker.

(Bedankt), Sent G. Wierda, *voorzitter* Eerlijke Verkiezingen

Bronnenlijst:

- 1, 3, 4. Grondwet, artikel 1, resp. 3, resp. 4.
- a. <http://www.electoralintegrityproject.com/>
 - b. <http://www.vrouwenpartij.nl/nieuws/rechtszaak-raad-van-state/>
 - c. <http://sent.kiestvooreerlijk.eu/bezwaarschrift-EP2014.php?.pdf>
 - d. <http://www.eerlijkeverkiezingen.nl/>
 - g. <http://www.nvj.nl/wat-wij-doen/dossiers/ethiek/code-voor-de-journalistiek>

Voetnoot, of opmerkingen bij bron:

- a. Na verder onderzoek hebben wij ontdekt dat de Electoral Integrity Project een onderzoek uitvoert aan de hand van een vragenlijst ingevuld door anonieme experts uit dat land, met een gesloten, beperkte en geselecteerde populatie. Hierdoor is het onderzoek moeilijk tot niet te reproduceren en is de politieke onpartijdigheid en kennis van zaken niet te toetsen. Op de 49 indicatoren wordt op een subjectieve schaal een score genoteerd. Het vooroordeel van de verkiezingskwaliteit wordt hierdoor tot objectief feit gemaakt.

Vooronderzoek vanuit de Vrouwen Partij wijst juist uit dat Nederland op 27^e plaats staat qua verkiezingsharmonisatie en verkiezingsdrempels binnen de Europese Unie. Aan de hand van vragenlijsten verzonden aan ambassades zijn de drempels per land geïndexeerd en gewogen naar hoeveel ze de verkiesbaarheid belemmeren of juist bevorderen. Het kijkt ook naar de mogelijke ongelijke behandeling tussen gevestigde en nieuwe partijen. Dit vooronderzoek wordt momenteel aan diverse academici en onderzoeksgroepen aangeboden om zich te inspireren tot het doen van een eigen onafhankelijk en wetenschappelijk onderzoek, met hoop op publicatie.

- e. Sinds 2004 is de Wet subsidiering politieke partijen aangepast, verruimd om ook ingezet te mogen worden voor campagnedoelinden (Kst. 29 896). Tijdens dezelfde aanpassing werd door de aangenomen motie van Dubbelboer verzocht "hoe" lokale politieke partijen ook gefinancierd kunnen worden en is in de praktijk verworpen door minister Remkes, door wederom te beantwoorden "of", evenals toen de moties/amendementen (Kst. 30 300 B13 en Kst. 30 300 C5) tot stemming werd gebracht.
- f. Het bedrag dat jaarlijks direct en indirect naar campagne gaat, vanuit de Wfpp (bijna €20 miljoen per jaar), is momenteel nog onbekend of ongepubliceerd. Hiervoor is een Wob-verzoek in behandeling sinds 6 juni 2014 en nu in de afrondende fase van toewijzing. De betreffende politieke partijen worden in de eerste week van september om een zienswijze gevraagd door het ministerie BzK. Hierna zal het besluit genomen worden en de gegevens gepubliceerd.

N.B. het verloop van deze procedure geeft de indruk dat er in de afgelopen 10 jaar (minimaal!) geen journalistieke controle heeft plaatsgevonden op het gebied van partij financiering... dit onderzoek wordt nu uitgevoerd door Sent. G. Wierda van [Eerlijke Verkiezingen](#). (Er is eerder over 2010/2011 een Wob-verzoek ingewilligd.)

- g. [Code voor de journalistiek](#), preambule: "Een betrouwbare en pluriforme journalistiek is van het grootste belang voor de democratische samenleving, die niet goed kan functioneren zonder geïnformeerde burgers en een vrije uitwisseling van ideeën. In die open samenleving komt de journalist het recht op vrije nieuwsgaring toe, én de verantwoordelijkheid het nieuws waarheidsgetrouw, onafhankelijk, fair en met open vizier te brengen." Het is ook het recht van alle stemgerechtigden om op die manier geïnformeerd te worden.